

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1964-1965.

3 FEBRUARI 1965.

**Voorstel van wet betreffende de overeenkomsten
in verband met benzinepompstations.**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Tijdens de bespreking van het wetsvoorstel betreffende sommige bedingen in de zgn. brouwerijkontrakten (wetsvoorstel n^o 221, 1954-1955 - Kamer van Volksvertegenwoordigers) werd door de heer Daman M. op 31 januari 1957 (Doc. n^o 221-3, 1954-1955), een amendement ingediend om de bescherming, die het wetsvoorstel aan de dranklijterijen wenste voor te behouden, uit te breiden tot alle sectoren van de kleinhandel. Dit werd niet aanvaard en zulks heeft tot gevolg dat ook de uitbaters van de benzinepompstations ten huidige dage nog steeds « gedwongen » worden de drakonische bedingen, voorkomende in deze overeenkomsten, na te leven.

Deze kontrakten, afgesloten tussen uitbater en verdelingsmaatschappij, beknotten niet alleen totaal de zelfstandigheid van de uitbater, maar hebben ook tot gevolg dat het handelsfonds geen enkele waarde heeft bij eventuele overlating.

Ziehier enkele van de meest voorkomende klausules in bijna alle overeenkomsten :

- de verplichting uitsluitend produkten te verkopen welke door de verdelingsmaatschappij geleverd worden;
- het verbod deze produkten op een andere plaats dan in dit benzinepompstation te verkopen;
- de verplichting deze produkten te verkopen tegen de door de verdelingsmaatschappij vastgestelde prijzen;
- een minimum-afname per soort artikel;

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1964-1965.

3 FEVRIER 1965.

Proposition de loi relative aux contrats concernant les postes d'essence.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Au cours de la discussion de la proposition de loi relative à certaines clauses des contrats dits « de brasserie » (Doc. n^o 221-1 de la Chambre des Représentants, session de 1954-1955), M. M. Daman a déposé le 31 janvier 1957 un amendement (Doc. n^o 221-3, 1954-1955, session de 1956-1957) visant à étendre à tous les secteurs du commerce de détail la protection que la proposition de loi voulait réserver aux débits de boissons. Cet amendement ne fut pas adopté et c'est pourquoi, actuellement encore, les exploitants de postes d'essence sont obligés de se conformer aux règles draconiennes prévues dans lesdits contrats.

Ces contrats passés entre l'exploitant et la société de distribution, réduisent à néant l'indépendance de l'exploitant, mais ils ont aussi pour effet d'enlever toute valeur au fonds de commerce en cas de cession.

Voici quelques-unes des clauses les plus courantes, que l'on rencontre dans presque tous les contrats :

- l'obligation de débiter exclusivement les produits fournis par la société de distribution;
- l'interdiction de vendre ces produits ailleurs que dans le poste d'essence;
- l'obligation de vendre ces produits aux prix fixés par la société de distribution;
- un approvisionnement minimum par catégorie d'articles;

— het verbod nog diensten te presteren, tenzij met schriftelijke toestemming van de verdelingsmaatschappij en volgens de door haar vastgestelde tarieven voor deze diensten;

— in geval van overlating door de uitbater blijft de overnemer gebonden door de bepalingen van dit kontract;

— de verplichting het station open te houden gedurende een bepaald aantal uren per dag.

Al deze verplichtingen en verbodsbepalingen gaan tevens gepaard met strenge strafbedingen bij elke overtreding.

Als tegenprestatie bekomt de uitbater vanwege de verdelingsmaatschappij een huurkontract van de pompinstallaties, en eventueel een geldlening of enkel een borgstelling.

De principiële vraag die hier moet worden beantwoord is natuurlijk de volgende : Is het gewenst wetgevend op te treden op het terrein van de vrijheid van het sluiten van overeenkomsten, gewaarborgd door het Burgerlijk Wetboek ?

Wanneer men zich laat leiden door overwegingen in feite en in rechte kan zeker niet geloofend worden dat deze overeenkomsten wel niet aangegaan zijn zonder oorzaak of uit een valse of ongeoorloofde oorzaak, maar toch in de meeste gevallen aan de uitbater al te zware verplichtingen opleggen, die duidelijk in wanverhouding staan tot de tegenprestatie vanwege de verdelingsmaatschappij.

Er worden niet alleen steeds grotere investeringen gevegd, maar het aantal pompstations is, ingevolge de uitbreiding van het wagenpark, zeer gevoelig toegenomen en de onderlinge concurrentie tussen de grote verdelingsmaatschappijen heeft in de meeste gevallen een ongunstige weerslag op de uitbaters.

Dit wetsvoorstel heeft dan ook hoofdzakelijk ten doel de economisch-zwakken te beschermen tegen de al te buitensporige eisen van diegenen, die economisch het sterkst zijn en het beoogt vooral de overeenkomsten, welke afgesloten worden met rechtstreekse of onrechtstreekse financiële tussenkomst.

Bespreking der artikelen.

Artikel één.

Hier wordt het principe vastgelegd : volstreekte nietigheid van de kontraktuele verplichting tot uitsluitende bevoorrading bij een bepaald producent of verdeler van petroleumprodukten, behoudens in de gevallen, bedoeld in de artikelen 2 en 3, waarbij dergelijke overeenkomsten toch nog geldig kunnen worden afgesloten.

Artikel 2.

Een eerste uitzondering : deze overeenkomst blijft geldig wanneer de producent of verdeler eigenaar of huurder is van het volledig bedrijfspand en van het handelsfonds.

— l'interdiction de fournir dorénavant des services sans l'autorisation écrite de la société de distribution et sans appliquer les tarifs fixés par celle-ci;

— en cas de cession par l'exploitant, le cessionnaire reste lié par les stipulations du contrat;

— l'obligation de tenir ouverte le poste d'essence pendant un certain nombre d'heures par jour.

Toutes ces obligations et interdictions sont assorties de clauses pénales sévères pour la moindre infraction.

En contrepartie, l'exploitant obtient de la société de distribution un contrat de location des installations et éventuellement un prêt, ou simplement un cautionnement.

La question de principe à laquelle il faut répondre ici est évidemment la suivante : est-il souhaitable que le législateur intervienne dans un domaine qui touche à la liberté des conventions garantie par le Code civil ?

Si l'on s'inspire de considérations de fait et de droit, il est indéniable que ces conventions n'ont pas été conclues sans cause, ni sur une cause fautive ou illicite, mais aussi que, dans la plupart des cas, elles imposent à l'exploitant des obligations excessives, manifestement disproportionnées à la contrepartie accordée par la société de distribution.

Non seulement les investissements requis sont de plus en plus importants, mais le nombre des postes d'essence a très sensiblement augmenté, par suite du développement du parc des véhicules, et la concurrence que se font les grandes sociétés de distribution a, le plus souvent, des répercussions préjudiciables aux exploitants.

Aussi la présente proposition de loi a-t-elle pour but essentiel de protéger les faibles contre les prétentions exorbitantes de ceux qui sont économiquement les plus forts et vise-t-elle surtout les contrats impliquant une intervention financière directe ou indirecte.

Analyse des articles.

Article premier.

Cet article établit le principe de la nullité absolue de l'obligation contractuelle de s'approvisionner exclusivement chez un producteur ou chez un distributeur déterminé de produits pétroliers, sauf dans les cas prévus aux articles 2 et 3, où des contrats de l'espèce peuvent toujours être passés valablement.

Article 2.

Première exception : ce contrat reste valable quand le producteur ou le distributeur est propriétaire ou locataire de tout l'immeuble et du fonds de commerce.

Het gaat hier dus om het volledig bedrijfspand, d.w.z. zowel de bedrijfsgebouwen als het woongedeelte en de pompinstallaties en eventueel andere uitrusting, noodzakelijk voor de uitbating.

Artikel 3.

Dit artikel beperkt bepaalde overeenkomsten in de tijd :

— de uitbater kan, ondanks elk strijdig beding de lening vóór de gestelde termijn terugbetalen;

— de verplichting tot exclusieve bevoorrading vervalt van rechtswege na bepaalde termijnen, naargelang van het bedrag.

Het voorziet ook in de gebeurlijke vergoeding voor wederbelegging.

Artikel 4.

Hierbij worden bepaalde verplichtingen of verbodsbepalingen volstrekt nietig verklaard.

Artikel 5.

Om een bestaansminimum te verzekeren aan de uitbater worden hier bruto-winstpercentages vastgesteld, die verschillend zijn naargelang de producent of de uitbater eigenaar of huurder zijn van het bedrijfspand.

Artikel 6.

Dit artikel legt de duur van de overeenkomsten vast, rekening houdend met de eventuele financiële tussenkomst.

Artikel 7.

Alle strafbedingen zijn nietig. Het zal dus de rechter zijn, die naar billijkheid souverain het bedrag der gebeurlijke schadevergoeding zal vaststellen.

Artikel 8.

Dit artikel maakt de wet van kracht op de bestaande overeenkomsten zes maanden na haar publikatie in het *Belgisch Staatsblad*, terwijl zij vanaf de tiende dag na haar publikatie toepasselijk zal zijn op de overeenkomsten welke achteraf worden gesloten.

A. DUA.

Il s'agit donc de tout l'immeuble, c'est-à-dire aussi bien des bâtiments d'exploitaion que de la partie réservée à l'habitation et des installations de pompage ainsi que, éventuellement, de tout autre outillage nécessaire à l'exploitation.

Article 3.

Cet article limite certains contrats dans le temps :

— l'exploitant peut, nonobstant toute convention contraire, rembourser le prêt avant le délai fixé;

— l'obligation d'approvisionnement exclusif prend fin de plein droit à l'expiration de certains délais, variant selon le montant.

Il prévoit aussi une indemnité éventuelle de rempli.

Article 4.

Cet article déclare nulles et de nul effet certaines obligations ou interdictions.

Article 5.

Afin d'assurer un niveau d'existence minimum à l'exploitant, cet article fixe des pourcentages de bénéfice brut variant selon que le producteur ou l'exploitant est propriétaire ou locataire de l'immeuble.

Article 6.

Cet article détermine la durée des contrats, compte tenu de l'intervention financière éventuelle.

Article 7.

Toute clause pénale est nulle. C'est donc au juge qu'il appartiendra de fixer souverainement et en toute équité le montant des dommages et intérêts éventuels.

Article 8.

Cet article rend la loi applicable aux contrats en cours six mois après sa publication au *Moniteur belge*, tandis qu'à dater du dixième jour après cette publication, elle sera applicable aux contrats conclus à partir de ce moment.

**Voorstel van wet betreffende de overeenkomsten
in verband met benzinepompstations.**

EERSTE ARTIKEL.

Zijn nietig alle overeenkomsten, welke de uitbater van een dienst- of benzinepompstation verplichten om het even welke van de in zijn inrichting te koop gestelde produkten uitsluitend van een bepaald producent of verdeler te betrekken, behoudens in de gevallen waarvan sprake in de artikelen 2 en 3.

ART. 2.

De in het eerste artikel bedoelde overeenkomsten blijven geldig indien de producent of verdeler eigenaar of huurder is van het volledig bedrijfspand en handelsfonds.

ART. 3.

De in het eerste artikel bedoelde overeenkomsten blijven eveneens geldig, wanneer ze de tegenprestatie zijn van een geldlening, een investering of van een persoonlijke of zakelijke borgstelling aan de uitbater verleend door de producent of de verdeler.

In dit geval kan de uitbater, ondanks elk strijdig beding, vóór de gestelde termijn de lening of het bedrag van de investering terugbetalen. Indien in een vergoeding voor wederbelegging in de overeenkomst voorzien is, mag zij niet meer belopen dan het bedrag van zes maanden intrest, berekend op het vervroegd terugbetaald bedrag.

De verplichting tot exclusieve bevoorrading vervalt van rechtswege onmiddellijk nadat de betrokkene de lening of het bedrag van de investering heeft terugbetaald, wanneer deze lening, investering of borgstelling 300.000 frank niet te boven gaat. Boven dit bedrag tot 999.999 frank vervalt de verplichting van rechtswege twee jaar na de terugbetaling of kwijting en vanaf 1 miljoen frank vervalt de verplichting van rechtswege 4 jaar na de terugbetaling of kwijting.

ART. 4.

In de bij deze wet bedoelde overeenkomsten zijn de bedingen nietig waarbij volgende verplichtingen of verbodsbepalingen aan de uitbater worden opgelegd :

a) de verplichting van ten minste een bepaalde hoeveelheid tegelijk en/of gedurende een bepaalde termijn af te nemen;

b) de verplichting het dienst- of pompstation gedurende een bepaald aantal uren toegankelijk te laten voor de klanten;

c) de verplichting bepaalde tarieven aan te rekenen voor werkprestaties en diensten, onafhankelijk van de verkoop van de produkten;

Proposition de loi relative aux contrats concernant les postes d'essence.

ARTICLE PREMIER.

Sont nuls et de nul effet tous contrats obligeant l'exploitant d'une station service ou d'un poste d'essence à s'approvisionner exclusivement auprès d'un producteur ou distributeur déterminé, pour l'un quelconque des produits mis en vente dans son établissement, sauf dans les cas prévus aux articles 2 et 3 de la présente loi.

ART. 2.

Les contrats visés à l'article premier restent valables lorsque le producteur ou distributeur est propriétaire ou locataire de tout l'immeuble et du fonds de commerce.

ART. 3.

Les contrats visés à l'article premier restent également valables lorsqu'ils constituent la contrepartie d'un prêt d'argent, d'un investissement ou d'une caution personnelle ou réelle accordée à l'exploitant par le producteur ou par le distributeur.

Dans ce cas, l'exploitant peut, nonobstant toute convention contraire, rembourser avant l'expiration du délai fixé le prêt ou le montant de l'investissement. Si le contrat a prévu une indemnité de rempli, celle-ci ne pourra être supérieure au montant de six mois d'intérêt, calculé sur la base de la somme remboursée avant terme.

L'obligation d'approvisionnement exclusif cesse de plein droit dès le moment où l'intéressé a remboursé le prêt ou le montant de l'investissement, lorsque ce prêt, cet investissement ou cette caution ne dépasse pas 300.000 francs. Au-delà de cette somme et jusqu'à 999.999 francs, l'obligation cesse de plein droit deux ans après le remboursement du prêt ou la libération de la caution et, à partir d'un million de francs, l'obligation cesse de plein droit quatre ans après ce remboursement ou cette libération.

ART. 4.

Dans les contrats visés par la présente loi, sont nulles et de nul effet les stipulations imposant à l'exploitant les obligations ou interdictions suivantes :

a) l'obligation de s'approvisionner pour une quantité minima déterminée ou dans un délai déterminé;

b) l'obligation d'assurer aux clients l'accès de la station service ou du poste d'essence pendant un certain nombre d'heures;

c) l'obligation d'appliquer certains tarifs pour des prestations et services, indépendamment de la vente des produits;

- d) het verbod een dag per week de zaak te sluiten;
- e) de verplichting de toelating aan de producent of verdeler te vragen voor het uitoefenen van een andere bedrijvigheid als zelfstandige of loontrekkende;
- f) de verplichting met lagere winstmarges te verkopen aan bepaalde personen;
- g) het verbod na het einde van de overeenkomst om het even welke bedrijvigheid uit te oefenen;
- h) de verplichting rechtstreeks of onrechtstreeks financieel bij te dragen in publiciteits- of verkoopscampagnes.

ART. 5.

Ondanks elk strijdig beding moeten voor de verkoop door de uitbater volgende minima bruto-winsten gewaarborgd zijn :

- a) indien de producent of verdeler eigenaar of huurder is van het volledig bedrijfspand en handelsfonds : 5 % van de verkoopprijs;
- b) indien de uitbater eigenaar of huurder is van het bedrijfspand : 10 % van de verkoopprijs.

ART. 6.

De maximumduur van de overeenkomsten, bedoeld bij deze wet, bedraagt 5 jaar, tenzij deze overeenkomst gepaard gaat met een lening, investering of borgstelling door producent of verdeler, in welk geval de duur maximum 30 jaar mag bedragen.

ART. 7.

De strafbedingen voorzien in de bij deze wet bedoelde overeenkomsten zijn nietig.

ART. 8.

Deze wet is van toepassing op de lopende overeenkomsten, zes maanden nadat zij in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

A. DUA.
A. BOGAERT,
H. VAN DONINCK.
A. D'ALCANTARA.

d) l'interdiction de fermer l'entreprise un jour par semaine;

e) l'obligation de demander l'autorisation du producteur ou du distributeur pour exercer une autre activité comme travailleur indépendant ou salarié;

f) l'obligation de vendre à certaines personnes, à marge bénéficiaire réduite;

g) l'interdiction d'exercer une activité quelconque après la fin du contrat;

h) l'obligation d'intervenir financièrement, d'une manière directe ou indirecte, dans des campagnes de publicité ou de vente.

ART. 5.

Nonobstant toute convention contraire, la vente par l'exploitant doit garantir les bénéfices bruts minima suivants :

- a) si le producteur ou le distributeur est propriétaire ou locataire de tout l'immeuble et du fonds de commerce : 5 % du prix de vente;
- b) si l'exploitant est propriétaire ou locataire de l'immeuble : 10 % du prix de vente.

ART. 6.

La durée maxima des contrats visés par la présente loi est de cinq ans, à moins que ce contrat ne soit assorti d'un prêt, d'un investissement ou d'une caution du producteur ou du distributeur, auquel cas la durée du contrat pourra être de vingt ans au maximum.

ART. 7.

Sont nulles et de nul effet les clauses pénales figurant dans les contrats visés par la présente loi.

ART. 8.

La présente loi est applicable aux contrats en cours six mois après sa publication au *Moniteur belge*.